

DIRK ZOETE – Faces and Flowers - 9th September - 28th October 2023 at Gallery FIFTY ONE

'Al tekenend ontstaan de dingen' by Kathleen Weyts on 5th October 2023 in GLEAN magazine, p. 20-27.

Interview

Dirk Zoete, *Faces and Flowers*, tot 28 oktober 2023,
Gallery Fifty One, gallery51.com

AL TEKENEND ONTSTAAN DE DINGEN

Kathleen Weyts

DIRK ZOETE

Dirk Zoete, 2023, foto Jonas Van der Haegen

De planten die ik in mijn bureau heb neergezet oriënteerden zich in een mum van tijd naar het raam. Onzichtbaar voor het blote oog draaiden ze hun bladeren zo dat ze optimaal het binnenvallende licht kunnen capteren. In een wereld waarin het artificiële steeds grotere delen van ons leven inpalmt, dreigen we soms te vergeten dat naast water, voedsel en lucht ook natuurlijk licht in sterke mate onze (mentale) gezondheid beïnvloedt. Wanneer, zoals nu, de herfst opnieuw zijn intrede doet, is het afnemende avondlicht altijd het eerste waar ik opnieuw moet aan wennen. Ik moet eraan denken wanneer Dirk Zoete mij tijdens een studio-bezoek toevertrouwt dat hij zich aan de hand van zijn tekeningen kan herinneren hoe het weer en de lichtinval waren en in welke stemming hij verkeerde op de dag dat hij ze maakte. Het frivole imaginaire botanische universum dat de afgelopen jaren aan zijn tekentafel ontsproot bundelde hij in *The Cactus Derivates* volume 1 en 2. Ze 'lezen' als intieme dagboeken, echte hebbedingen voor wie zoals ik van tekeningen en planten houdt.

Kathleen Weyts: Je gaf de tentoonstelling in Gallery Fifty One de titel *Faces and Flowers*. Klopt het dat dit de eerste keer is dat ik (zelf)portretten zie opduiken in een tentoonstelling van jou?

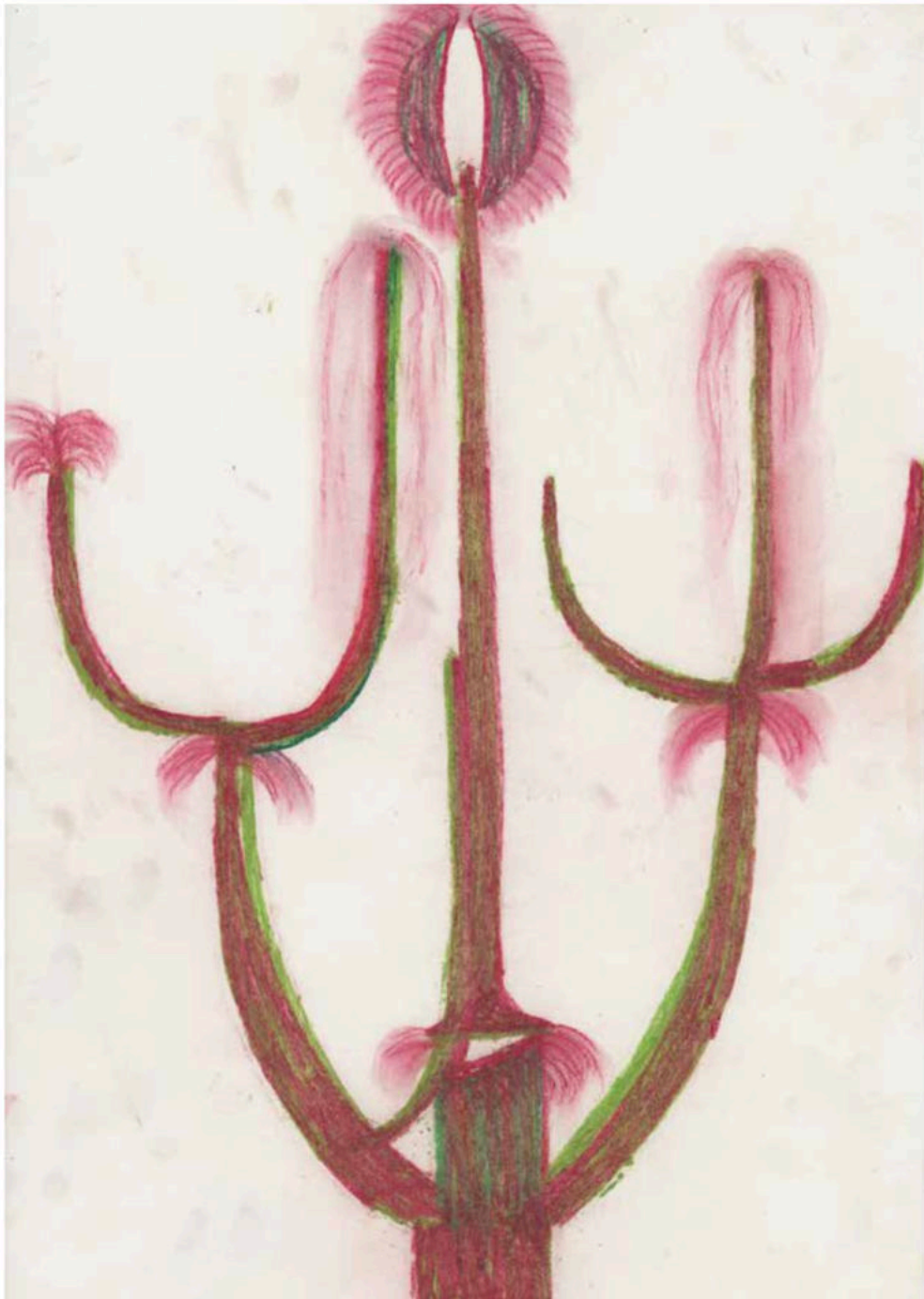
Dirk Zoete: Ze vormen een rode draad in mijn werk doorheen de jaren. Toen ik op de academie zat was het maken van zelfportretten een soort van opwarmingsoefening. Zittend aan een tafel voor een spiegel maakte ik, soms in lange sessies, dertig tot vijftig van zulke tekeningen. Op den duur evolueerden ze naar koppen, schedels, vervormingen, maskers. Het was een manier om me te concentreren, bijna een vorm van trance. Ook in latere jaren

greep ik af en toe terug naar die praktijk. Tijdens de lockdown stond de wereld plots stil en heb ik de draad weer opgepikt. Ondertussen is het een reeks van bijna 160 tekeningen geworden. De A4-formaten werden geleidelijk groter, en nu toon ik er voor het eerst een kleine selectie uit. De meeste van mijn werken die je kent, zoals de maskers, zijn gebaseerd op die massa vroege zelfportretten. Mappen vol heb ik ervan. Het is uitgegroeid tot een persoonlijk archief van vooral houtskool- en zwart-wit potloodtekeningen die ik nooit toon, slechts een viertal heb ik ooit gepresenteerd op een groepstentoonstelling ergens in Nederland. Maar ze zijn erg belangrijk voor mij. De nieuwe reeks heb ik in kleur gemaakt, in krijt en puur pigmentpoeder, soms in oliepastel, en een heleboel andere interessante materialen die ik verken, zoals spuitbusverf waar ik dan pigment in tamponeer. Het is als een flirt met schilderen op papier. Die portretten zijn dus niet nieuw, ze zijn een belangrijk onderdeel van wat ik doe.

KW Waarom heb je nu beslist om ze prominent aanwezig te stellen in de tentoonstelling?

DZ Die vroegere tekeningen pasten nooit echt in mijn presentaties. Ze vormen een soort basis, zoals prototypes of maquettes, waaruit ander werk ontstaat. Je kan het vergelijken met een dagboek of een notitieschrift, belangrijke aantekeningen in het proces, maar niet bedoeld om gepubliceerd of getoond te worden. Het verschil met deze reeks is dat ze goed samengaat met de nieuwe serie plantentekeningen. Ze zijn op eenzelfde manier tot stand gekomen in een soort logische volgorde. Ik ben er twee jaar mee bezig geweest. Soms werkte ik een week aan een stuk alleen aan de zelfportretten, afgewisseld

Dat ik met erg eenvoudige materialen werk is misschien nog iets dat voortspuit uit mijn landbouwachtergrond, de reflex om zuinig te zijn en te werken met de middelen die je ter beschikking hebt.

DIRK ZOETE, *August 01*, 2020, courtesy Gallery FIFTY ONE, © Dirk Zoete

met kortstondige tussenpauzes waarin ik me op iets anders concentreerde. Met de plantentekeningen is het net zo gegaan, ze zijn ontstaan in lange aaneensluitende reeksen. En dus leek het vanzelfsprekend om ze op een organische manier samen te brengen in deze tentoonstelling.

KW Je liet een filmpje maken terwijl je aan de plantentekeningen werkt. Je geeft op die manier een erg direct inzicht in je procedé, bijna als een chef-kok die zijn geheime ingrediënten prijsgeeft.

DZ Het filmpje werd gemaakt naar aanleiding van de boekpresentatie in het S.M.A.K. afgelopen juni. Mensen vragen me vaak hoe ik mijn tekeningen maak, ze denken dat ik enkel met kleurpotlood werk, maar tegelijkertijd beseffen ze dat er meer aan de hand is. Ik heb een eigen doordruktechniek met pigment ontwikkeld. Ik vond het gepast om te tonen hoe dat tekenproces ontstaat, als een didactisch filmpje. De manier waarop iets gemaakt wordt vind ik belangrijk. De techniek op zich is niet nieuw natuurlijk, het is zoiets als zelf je carbonpapier maken. Paul Klee

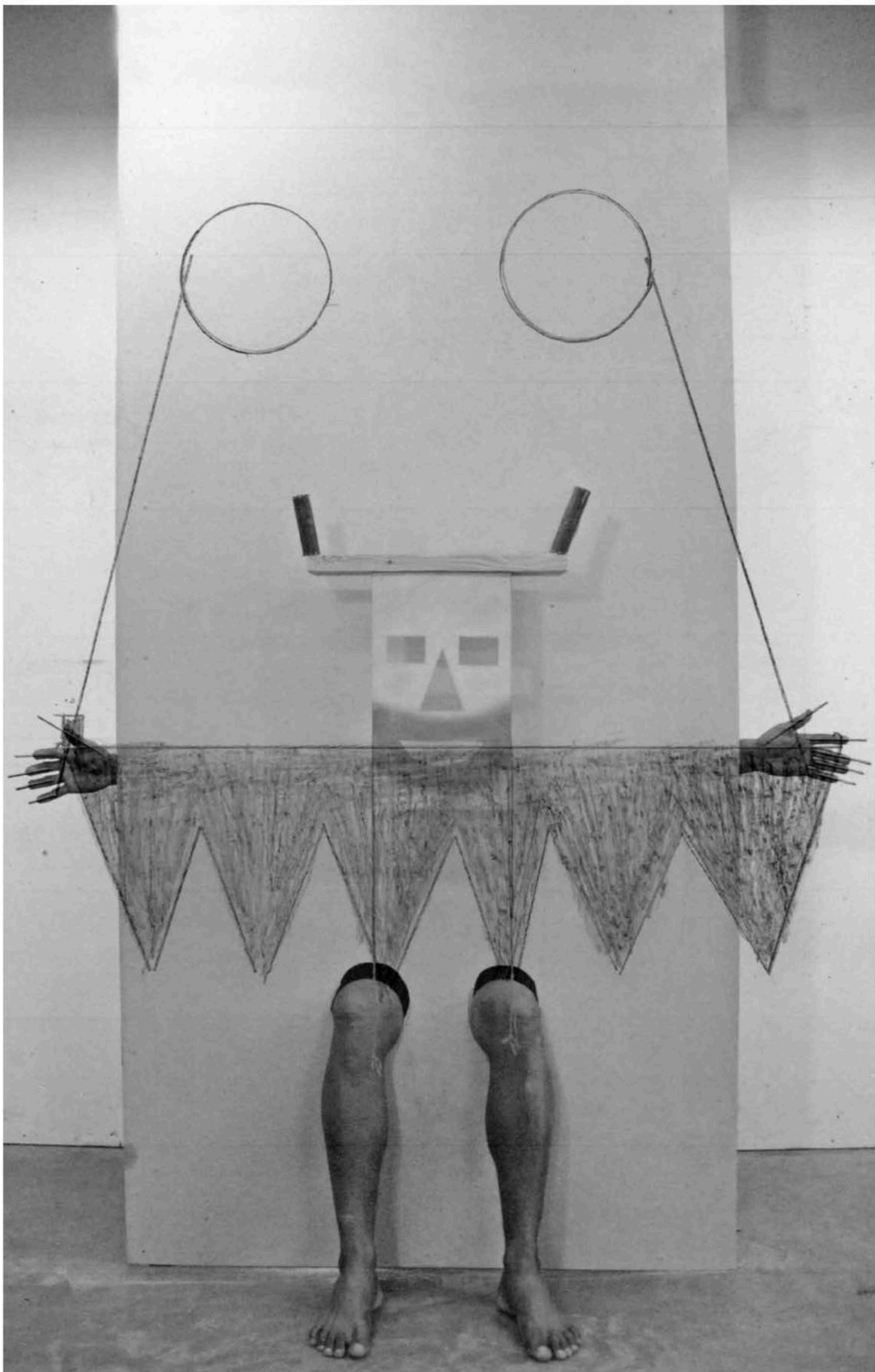
deed dat ook regelmatig, de achterkant van een blad instrijken met wat olieverb en dan een doordruk maken. Het resultaat is altijd verrassend. Er ontstaan vlekken en de lijn wordt korrelig, het geeft een heel ander effect dan wanneer je rechtstreeks een potloodlijn tekent. Het proces is ontstaan omdat ik van één tekening verschillende varianten wou maken. Vroeger heb ik nog primitieve animatiefilmpjes gemaakt. Ik tekende iets, scande het in, werkte verder op die tekening, scande ze opnieuw in..., en zo bouwde ik in twintig stappen als het ware één tekening op. Ik beschouw het als een tekening tonen in de tijd. Die doordruktechniek is een andere soort basis die ik hanteer om tot iets te komen wat in wezen tot een animatiefilm zou kunnen leiden. Dat is er nog niet van gekomen, ik heb het vooral gebruikt om die lange reeks plantentekeningen te maken.

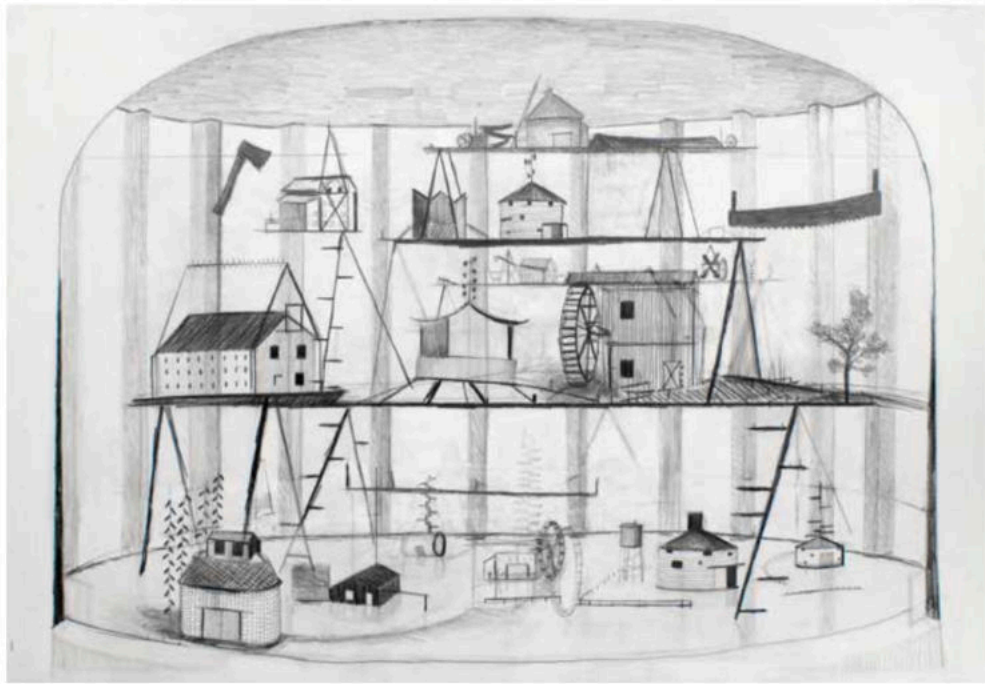
KW Is dat een stille droom van jou om ooit zo een animatiefilm te maken?

DZ Een droom zou ik het niet echt noemen, het is meer iets dat sluimert in mijn hoofd. Als zo'n idee lang blijft hangen

DIRK ZOETE, *Gardener*, 2023, courtesy Gallery FIFTY ONE, © Dirk Zoete

Courtesy Gallery FIFTY ONE, © Dirk Zoete

dan weet ik dat ik het ooit wel zal realiseren. En animatiefilm is misschien niet het juiste woord, het gaat eerder om een stop-motionfilm van tekeningen. De plantentekeningen, in elk boekje zijn het er zo'n 120, zou je in een sequens van telkens twee of drie seconden kunnen tonen. Aan het KASK in Gent studeerde ik destijds grafiek, er bestond toen nog geen opleiding tekenen, en misschien ligt de oorsprong van mijn interesse in animatie wel daar. Af en toe maak ik nog houtsneden, wat ook een manier is om een reproductie te maken. Ik vind het interessant dat één tekening een heleboel varianten in zich draagt. Het gaat om het idee dat alle mogelijkheden benut moeten worden, of zoiets.

KW Je stamt uit een landbouwersfamilie. Hoe reageerden je ouders op je artistieke aspiraties?

DZ Mijn ouders hadden een ouderwetse gemengde boerderij, een kleine landbouwonderneming zoals die nu nog nauwelijks bestaat. Ze teelden verschillende soorten gewassen, hadden koeien, stieren, varkens... Vandaag is de landbouw enorm gespecialiseerd, grote stallen met varkens of boerderijen met tweehonderd melkkoeien, het zijn fabrieken geworden. En ja, een boerenzoon die kunstenaar wordt, zo zijn er niet veel, denk ik. Tot mijn veertiende stelde ik het boerenleven niet echt in vraag. Het was een evidentie. Maar het is zwaar werk en rond mijn vijftiende ontdekten we dat ik de ziekte van Crohn heb. Toen stelde zich de vraag of ik met mijn zwakke gezondheid wel boer kon worden. Tegelijkertijd werd ik tijdens mijn pubertijd ook erg anarchistisch. Ik wou met dat hele boerenbestaan niets meer te maken hebben. Het was een conservatief milieu en ik wou daar echt uit losbreken. Ik volgde een opleiding biologie en landbouw, maar ik was schoolmoe. Ik wist eigenlijk niets van kunst, thuis waren ze daar niet mee bezig. Het leek me wel iets om rockmuzikant te worden of zo, dat kreeg je nog te zien op tv en het deed me beseffen dat er in de wereld nog iets anders te beleven viel dan wat er zich in ons dorp afspeelde. Uiteindelijk ging ik tijdens het weekend tekenen volgen in de plaatselijke beeldacademie en dat was de trigger om de overstap naar het kunstonderwijs te maken. Mijn vader had het daar moeilijk mee in het begin, maar het is allemaal goed gekomen. Ik heb gedurende een tijd werk gemaakt dat reflecteerde op landbouw, maar uiteindelijk ben ik daarmee gestopt want ze begonnen mij een landbouwkunstenaar te noemen.

KW Landbouwkunst, hoe moet ik mij dat voorstellen?

DZ Ik heb ooit een tentoonstelling gemaakt in het STUK in Leuven, en daarvoor had ik een proces uitgedacht om op basis van koeienmest bouwblokken te produceren. Daar maakte ik dan grote maquettes mee. Nu zou men van ecologische kunst spreken. Het kwam voort uit de problematieken waar onze land-

bouw mee worstelt, zoals het mestoverschot. Ik volgde dat toen nog vrij intens en ik dacht: al die stalmest waar we geen weg mee weten, die kan je net als in India of Afrika gebruiken om te bouwen. Ik heb hier nog een paar van dergelijke mestblokcilinders staan. In die periode was ik vooral bezig met materialen en een soort van landbouwarchitectuur. Ik onderzocht bijvoorbeeld hoe je met stro of zelfs tractorbanden gebouwen of shelters kan ontwikkelen. Op een bepaald moment werd dat te procesmatig en bleven er te veel andere zaken waar ik mee bezig wou zijn liggen.

KW Je miste het tekenen?

DZ Ja, tekenen werd toen bijna louter functioneel. Ik ontwikkelde een mestmachine waarmee je blokken kon persen en ik maakte tekeningen die nauw aanleunden bij de manier waarop een architect zijn ideeën en plannen ontwikkelt, technische tekeningen die weergeven hoe je de dingen kan bouwen.

KW Je werkt met erg eenvoudige materialen.

DZ Dat is misschien toch nog iets dat voortspruit uit mijn landbouwachtergrond, de reflex om zuinig te zijn en te werken met de middelen die je ter beschikking hebt. Vaak wordt mijn materiaalkeuze ingegeven door louter praktische overwegingen. Ik ben pas de laatste jaren met metaal beginnen te werken. Voordien waren het allemaal plankjes, latjes, karton, triplex, breiwool... Maar dat bleek niet altijd duurzaam te zijn en leverde vaak problemen op bij het transport. Vroeger dacht ik in diktes van planken en latten, nu denk ik veel vaker in metaalprofielen.

KW Je maakt sculpturen, installaties en foto's, maar het echte fundament van je oeuvre is tekenen.

DZ Ja, dat klopt. Door het tekenen ontstaan de dingen, dat is mijn manier van denken. Het kan zich ook vertalen in het bouwen van maquettes of het in elkaar bricoleren van objecten. Als je een beetje kan tekenen en je zit aan een tafel met een blad, dan kan echt alles ontstaan. Als je een beetje kan knutselen en een schaalmodel kan bouwen is er ook van alles mogelijk, maar als je dat vervolgens wilt uitvoeren kom je terecht in de echte wereld. Dan moet je met andere mensen aan de slag. In het begin vond ik dat moeilijk. Het vergt een andere omgang. Stel, ik heb een bepaald beeld in mijn hoofd en ik laat bepaalde onderdelen lassen door iemand anders en plots ziet het er allemaal veel te netjes uit. Je moet je ideeën dus heel precies leren overbrengen. Maar die samenwerkingen kunnen ook erg boeiend zijn, ik werk nu soms ook samen met architecten.

KW Over architectuur gesproken, je bent iemand die je werk nooit opdringt aan de ruimte, maar omgekeerd de ruimte optimaal benut in functie van je werk. Zoals *The Be-Part Exercices* uit 2016, het project dat je realiseerde in de

vroegere ruimtes van Be-Part in Waregem. Die architectuur, waar veel andere kunstenaars in hun presentaties mee worstelden, heb je toen op een expliciete manier ingezet en ook in de publicatie die daaruit voortgekomen is komt dat zeer goed tot zijn recht.

DZ Ik heb de ruimte toen redelijk zuiver gebruikt. Voor veel tentoonstellingen werden daar andere structuren binnengebracht om de ruimte te breken. Maar ik heb ze gebruikt zoals ze was en dat werkte uitstekend.

KW Tekenen wordt hier performance, bijna theater, het roept herinneringen op aan de avant-garde en Bauhaus-figures als Oskar Schlemmer. Je smokkelt er ook veel humor in.

DZ Ik heb veel tekeningen gemaakt die in feite een vorm van encenering zijn. Op zich ben ik niet echt bezig met theater, maar wel met het podium. De scène als sokkel, zeg maar. Het plaatsen van objecten in de lege ruimte is voor mij ook een vorm van tekenen. Die grote ruimte in Waregem was een halve cirkel en leende zich daar perfect toe. Ik heb een heleboel at-

tributen uit mijn atelier naar daar gebracht en samen met een performer heb ik de sculpturen tot leven gewekt. Ik noem het zelf geen performances. De fotoreeksen die je in het boek ziet zijn al improviserend ontstaan. Ik hou erg van de klassiekers uit de slapstick zoals Buster Keaton. In mijn atelier acteer ik soms in mijn eigen werk. Ik plaats een fototoestel op een statief en hou dan lange fotosessies terwijl ik de clown uithang in mijn gebricoleerde werken. Een Braziliaanse vriend die ooit drie maanden bij ons verbleef is een bijzonder goede acteur en op een bepaald moment is hij beginnen te poseren in mijn atelier tussen mijn objecten. Dat werkte geweldig en sindsdien nodig ik vaker anderen uit om mijn sculpturen te animeren. Al doende ontstaat er een interessante wisselwerking tussen het tekenen, het creëren van een setting en het fotograferen. Een tekening houdt een verwachting in, er kan altijd nog iets na komen. Wat juist? Dat is niet altijd duidelijk. Een tekening kan op zich staan, maar het kan ook een studie zijn voor een sculptuur, een film-scène of een schilderij. Het blijft een open vraag en dat vind ik erg boeiend.

- KW Je hebt doorheen de jaren ook verschillende publicaties gemaakt. Het valt me op hoe kwalitatief ze zijn, je kan voelen dat ze met veel zorg en een aandachtig oog zijn samengesteld. De vormgeving sluit perfect aan op het beeldverhaal dat je neerzet en ze geven op een bescheiden manier een mooi inzicht in je praktijk.
- DZ Boeken zijn belangrijk, ik maak ze graag en ik heb dat al doende geleerd. Kunstenaarsboeken die goed gemaakt zijn lezen zoals een roman. Ik bekijk ze zeer aandachtig, blad per blad. Tekeningen passen goed in een boek, schilderijen niet. De schilderijen van Francis Bacon, daar blijft in een boek niets van over. Je moet ze in het echt zien om de kracht ervan te kunnen ervaren. Ik denk graag na over de sequenties. Een boek schept zoveel mogelijkheden, het is alsof je één ruimte hebt die je vijf keer kan verdubbelen, je maakt als het ware vijf tentoonstellingen naast elkaar.
- KW Je sprak over Paul Klee. Is zijn werk een inspiratiebron voor jou?
- DZ Ja, ik heb dat altijd een belangrijke kunstenaar gevonden. Deze zomer ben ik naar het Zentrum Paul Klee in Bern geweest en sindsdien houdt zijn werk me opnieuw erg bezig. Er bestaat een mooie documentaire over hem en die toon ik altijd aan mijn studenten in het KASK. Je ziet daarin hoe een kunstenaar van figuratie op een heel logische, organische manier tot abstractie komt, het toont heel goed hoe je via waarnemingstekenen op iets totaal anders kan uitkomen. Nu ja, iets totaal anders, eerder een logisch vervolg naar een ander soort werk. Klee maakte ooit een reis naar Tunis. Daar is zijn idee ontstaan om de schilderijen te maken met die mooie kleurvakken, geïnspireerd op de daken van de stad. En zijn eenvoudige potloodtekeningen, dat is wat mij betreft toch wel een basis van wat tekenen kan zijn.
- KW Je sculpturen houden dezelfde open verwachting in als je tekeningen, maar de nieuwe reeks die je momenteel toont heb je anders opgevat.
- DZ Mijn vroegere sculpturen zijn plat, er is geen derde dimensie. Ik hield me nooit bezig met de achterkant. Je bekijkt ze frontaal, als een tekening. In deze nieuwe werken heb ik het bovenlichaam beweeglijk gemaakt tegenover het onderlichaam, je kan ze draaien en een andere houding geven.
- KW Ze krijgen voor het eerst ook hun persoonlijke sokkel.
- DZ Ja, nu wel. Ik heb het niet voor sokkels, dat is zo definitief. Maar ik heb er een dubbele sokkel van gemaakt, je kan de beelden eruit optillen en ze ergens anders op plaatsen. Ik toon ze liever op een tafel bijvoorbeeld.
- KW Toch terug op een podium.
- DZ Inderdaad, een tafel is eigenlijk ook een beetje een podium.
- KW Waar werk je vandaag aan?
- DZ Voor een tentoonstelling in Emergent in Veurne maakte ik ooit een wand waarop ik allerlei sculpturen plaatste die bestonden uit onderling inwisselbare kleurvlakken. Je kon stukken van die sculpturen wegnemen en ze verder op een schap plaatsen. Ik ben nu iets gelijkaardigs aan het uitwerken voor een openbare wedstrijd waar ik samen met architect Bart Dehaene aan deelneem. Het is een ontwerp voor een spoorwegtunnel van zeventig meter in Mechelen, vrij monumentaal. Het is veel werk voor iets dat misschien nooit uitgevoerd wordt. Maar zulke zijsprongen zijn belangrijk voor de verdere ontwikkeling van mijn praktijk. En ik ben beginnen te schilderen. Dat is iets wat ik al lang wil doen en nu is het er eindelijk van gekomen. Het is een nieuwe stap, schilderen als een traag proces dat in het verlengde van mijn tekenpraktijk ligt.

In mijn atelier acteer ik soms in mijn eigen werk.
Ik plaats een fotoestel op een statief en hou
dan lange fotosessies terwijl ik de clown uithang
in mijn gebricoleerde werken.